

Sygn. akt V CSK 298/18

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku D. B.

przy uczestnictwie T. S. i B. B.

o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po Z. S.,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 stycznia 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania T. S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w O.

z dnia 31 stycznia 2018 r., sygn. akt II Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek uczestniczki B. B. o zasądzenie na jej rzecz**
od skarżącego kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Uczestnik postępowania T. S. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 31 stycznia 2018 r., oddalającego jego apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w N. z dnia 24 sierpnia 2017 r. Postanowieniem z dnia 24 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy na wniosek wnioskodawcy D. B. zmienił postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po Z. S., orzeczone prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w N. z dnia 10 sierpnia 2016 r. w sprawie I Ns [...] w ten sposób, że stwierdził, iż spadek po tym spadkodawcy na podstawie testamentu notarialnego z dnia 30 czerwca 2014 r., nabył jego wnuk D. B. w całości. Stan umysłowy spadkodawcy w chwili testowania, Sąd pierwszej instancji ocenił posiłkując się dokumentacją lekarską oraz treścią zapisów testamentu notarialnego z dnia 30 czerwca 2014 r. Testament posłużył mu także do ustalenia ostatniej woli spadkodawcy. Przebieg wcześniejszego postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po Z. S. Sąd wywiódł z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy I Ns [...].

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawca D.B. nie był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po Z.B., zakończonego prawomocnym postanowieniem z dnia 10 sierpnia 2016 r., oraz że testament notarialny spadkodawcy we wcześniejszym postępowaniu nie został ujawniony. Spadkodawca dochował przepisanej prawem formy testamentu. Twierdzenia T. S. o tym, że spadkodawca cierpiał na zaburzenia psychiczne nie zostały wykazane, przeciwnie - dokumentacja medyczna taką możliwość wykluczyła. Sąd uznał również za nieuzasadnione zarzuty uczestnika podważające autentyczność podpisu spadkodawcy na testamencie, skoro notariusz stwierdziła tożsamość osoby testującej na podstawie dowodu osobistego. Powyższe ustalenia oraz argumentację prawną Sądu I instancji podzielił Sąd Okręgowy, oddalając apelację uczestnika postępowania T. S.. W skardze kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 945 § 1 pkt 1 k.c. oraz niezastosowanie art. 87 § 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie. Jako naruszone przepisy postępowania skarżący

wskazał art. 278 k.p.c. i art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz w zw. z art. 670 k.p.c.

We wnioskach domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia oraz poprzedzającego je postanowienia Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w N..

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestnika T. S. uczestniczka B. B. wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w przypadku jej przyjęcia - o oddalenia tej skargi w całości. Wniosła też o przyznanie jej od skarżącego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanek przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne skarżący sformułował w pytaniu: „Czy osoba przywołana do czynności notarialnej - sporządzenia testamentu - jako osoba zaufana na podstawie art. 87 § 1 pkt 3 ustawy prawo o notariacie, jest świadkiem tej czynności notarialnej w rozumieniu § 3 ww. przepisu, co za tym idzie, czy stosuje się do takiej osoby wyłączenia dotyczące świadków czynności notarialnych określone w tym przepisie”.

Również oczywista zasadność jego skargi kasacyjnej dotyczyła skutków obecności matki wnioskodawcy przy sporządzaniu testamentu notarialnego przez spadkodawcę i miała się przejawiać się w oczywistości uchybienia jakie stanowiło niepoddanie ocenie przez Sądy obu instancji kwestii możliwości bycia świadkiem czynności notarialnej, kiedy osoba będąca z zawierającymi czynność lub z osobami, na których rzecz czynność jest dokonywana, w takim stosunku, który nie pozwala notariuszowi w jej imieniu, ani na jej rzecz dokonać czynności. Ponadto oczywistość naruszenia przez Sądy obu instancji reguł rządzących postępowaniem sądowym wynikać miała z faktu, iż Sąd I instancji samodzielnie wypowiedział się w kwestiach zastrzeżonych dla wiedzy specjalnej, a to w zakresie swobody testowania Z.S. w kontekście jego stanu zdrowia a także w zakresie zarzutu nieautentyczności podpisu spadkodawcy. Sądy obu instancji odmówiły wnioskowi uczestnika o powołanie biegłego z zakresu badania pisma, choć była to jedyna możliwość prawidłowego zweryfikowania zarzutu, który podniósł uczestnik.

Gdy przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący obowiązany jest sformułować je w sposób porównywalny z zagadnieniem prawnym budzącym poważne wątpliwości, przewidzianym np. w art. 390 § 1 k.p.c. Powinien więc przedstawić konkretne wątpliwości co do określonego przepisu, zespołu przepisów, albo instytucji prawnej, odwołując się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisów wymagających jego zdaniem objaśnienia, które przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., I PK 19/15, LEX nr 2021941). Jeżeli konkretny przepis był już przedmiotem wykładni w judykaturze, a interpretacja ta jest w ocenie skarżącego nieuzasadniona, nieodzowne jest również przedstawienie racji, które przemawiają za zmianą dotychczasowej linii interpretacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706).

Poddana pod ocenę Sądu Najwyższego kwestia statusu osoby zaufanej, o której mowa w art. 87 § 1 ust. 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 22, poz. 91) i jej udziału w czynności notarialnej została już jednak wyjaśniona w orzecznictwie tego Sądu. W postanowienie z dnia

12 marca 1998 r., II CKU 147/97, Legalis Numer 42902) wyjaśnione zostało, że do osoby takiej nie mają zastosowania przepisy tej ustawy o wyłączeniu świadka, a wywód poparty został argumentacją prawną. Uczestnik nie wykazał powodu, dla którego Sąd Najwyższy miałby odejść od tej wykładni. Tym samym przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne nie ma waloru istotności w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z kolei oczywista zasadność skargi kasacyjnej, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie. Tak rozumianą oczywistość powinien wykazać skarżący, powołując się na tę przesłankę przedsądu, mając na uwadze, że chodzi o kwalifikowane naruszenia przepisów prawa oraz równie oczywisty skutek tego naruszenia, jakim musi być jaskrawo nieprawidłowe rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910). Jeśli chodzi o pierwszy z powodów wymienionych przez skarżącego, który miałby świadczyć o oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej wskazać należy, iż był od chybiony, gdyż do udziału osoby zaufanej w czynności notarialnej, nie mają zastosowania przepisy tej ustawy o wyłączeniu świadka. Nie można również przyjąć, że Sąd samodzielnie wypowiedział się na temat stanu zdrowia testatora, gdyż jego ustalenia opierały się na dowodzie z dokumentacji medycznej spadkodawcy. W kwestii oddalenia wniosku o powołanie biegłego z zakresu badania pisma choć, zdaniem skarżącego, była to jedyna możliwość prawidłowego zweryfikowania zarzutu uczestnika, przyjąć należy iż skarżący nie wskazał żadnego dowodu na podważenie prawdziwości dokumentu urzędowego, którym jest testament sporządzony w formie aktu notarialnego, ani żadnego dowodu uzasadniającego choćby możliwość jego podrobienie czy też przerobienia. Zatem w okolicznościach niniejszej sprawy zasadnie oddalony został wniosek o powołanie biegłego grafologa, powszechnie uznawany za jeden z mniej pewnych środków dowodowych. Ponadto skarżący nie oprotestował oddalenia jego wniosków dowodowych w sposób wskazany w art. 162 k.p.c. Wskazywana przez powoda oczywista zasadność jego skargi kasacyjnej nie została więc wykazana.

Skoro wymienione przez skarżącego podstawy przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą, a okoliczności sprawy nie wskazują, aby wystąpiły inne przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., należało odmówić przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 1, w zw. z art. 13 § 2, art. 391 § 1, art. 398²¹ k.p.c.